

Jacob Johan Anckarström

född 1762, död 1792, känd som Gustaf III:s mördare. Efter en olycklig barndom blev han page vid hovet och fänrik vid kungens livgarde, varifrån han avgick med kaptens titel. Intagen av personligt hat till kungen och hänförelse för franska revolutionens idéer trädde han i förbindelse med oppositionsmännen Claes Horn och Adolf Ludvig Ribbing, av vilka den sistnämnde utarbetade mordplanen. Den kom till utförande vid en maskeradbal på Operahuset i Stockholm den 16 mars 1792. Den maskerade konungen omringades där plötsligt av en hop svarta masker, av vilka en – det var Horn – lade handen på kungens axel med orden: "God afton, vackra mask." I samma ögonblick sköt den maskerade Anckarström kungen bakifrån. Alla dörrar stängdes. Kungen bars därifrån och alla övriga måste ta av sina masker och låta polisen anteckna namnen. Anckarström hade kastat ifrån sig pistolen, som med lätthet igenkändes som hans, och blev arresterad. Under svåra smärtor på grund av skrot som lagts i laddningen dog kungen den 29 mars efter att på dödsbädden ha förbjudit all pinlig behandling av den skyldige. Tyvärr efterkom myndigheterna inte denna vädjan. Efter att ha erkänt och dömts skyldig fick han tre dagar å rad på olika torg stå i halsjärn och slita spö, varefter han skulle mista högra handen och halshuggas.

Prästen Adolf Roos, som av myndigheterna fick i uppdrag att bereda honom till döden, bemöttes först ytterst ovänligt av fången. Någon omsorg om sin själ ville han inte veta av. "Min kropp har jag givit till spillo åt plågor och död", sade han, "men min själ hör mig själv till". Roos vågade då en undrande fråga, vem hans själ hade tillhört den stund han begick mordet och uttalade de önskan, att hans själ måtte komma att höra Frälsaren till.

Under loppet av några få dagar blev Anckarströms inställning märkligt förändrad. Hans hustru Gustaviana (Stava) tilläts besöka honom en kvarts timme, en tid som Roos lyckades få utsträckt till en halv timme. Därvid tog Anckarström henne i famn, bad henne se på honom och frågade: "Känner du igen mig? ... Nej det gör du inte, ty sådan har du aldrig sett mig. Ty nu ser du i mig ett Guds barn!"

Man lät Anckarström välja dag för sin avrättning, och han sade då att han ville dö nästkommande fredag, eftersom fredagen var den veckodag då Frälsaren dött. Roos band på avrättsplatsen den svarta bindeln för hans ögon och påminde honom om det eviga ljus som skulle avlösa hans mörker. Anckarström lade halsen tillrätta i urtagningen på stupstocken och hördes högt och tydligt säga: "Pris och ära vare dig, Herre Jesu, innerlig." Det blev hans sista ord.

(Sven Danell: SAGT INFÖR DÖDEN - KUNGAR, DROTTNINGAR, STATSMÄN OCH FÄLTHERRAR)